

Dinsdagconferentie 1 maart 2016 'Deugden, dynamiek van tegenstellingen'

Met een inleidend gedicht 'Een andere hemel' van Mario Benedetti maken we de overgang van de buitenwereld naar de plek waar we nu zijn. Tjeu gaat door en zegt: De hemel wassen heeft geen zin - wij kunnen wel stappen zetten om een juiste houding te ontwikkelen die ons meer mens maakt.

Wat roept het woord 'deugd' bij je op?

Reacties: - het beste in jezelf naar boven halen. Ook als primaire reactie: het rapport van de LO waarop een punt stond voor gedrag, vlijt en ijver het roept aversie in me op. En: Het heeft met vitaliteit te maken en: waar ik voel dat ik door leef; maar ook vastheid stabiliteit.

Tjeu: Onze levenshouding krijgt zijn beslag in ontelbare deugden *en* ondeugden. Met elkaar vormen ze een innerlijk netwerk van elkaar tegengestelde en elkaar stimulerende krachten; van afstoting en aantrekking, van weerhouden en aanzetten. Als je alle deugden/ondeugden in jezelf zou kennen, zou je een netwerk van houdingen en strevingen ontdekken die tezamen veel duidelijk maken over je levensinstelling.

Waardoor word je geleid? Hoeveel werk, hoeveel conflict, hoeveel frustratie kun je aan? In deze DC zetten wij vier stappen:

Tjeu: 1. **Wat is een deugd?** Deugd, virtus, is kracht. Het is niet in de eerste plaats een beperkende norm, maar een kwaliteit die je in staat stelt goed te handelen. 'Het is een kracht die werkzaam is of werkzaam kan zijn. Zo is het de werkzame kracht van planten of medicamenten dat ze genezen, van een mes dat het snijdt of van een mens dat hij op een menselijke manier zijn doel nastreeft en handelt.... De deugd van iets of iemand is wat zijn waarde uitmaakt, met andere woorden, de hem kenmerkende werkzame kracht: een goed mes is een mes dat uitmunt in het snijden.' De deugd van een mens is wat hem menselijk maakt.

Wat is goed, waar word je krachtig, meer mens van? Welke eigenschappen heb je nodig om verstandig te leven, succesvol je werk te doen, goed om te gaan met je naasten, met de natuur en met jezelf? Het antwoord op die vragen ligt niet vast. Het verschilt van periode naar periode, van cultuur naar cultuur, van persoon naar persoon.

Ga na of en hoe je geloof een kracht voor je is je hoop je liefde

Reacties: het is een moment van overgave. Geloven is ook gevaarlijk... Reacties: geloof heeft ook zijn ongewisse kant. Overgave, hoe kijk je naar iemand anders, het heft controle op waardoor kijken riskant wordt. Tjeu: als je echt in een ander gelooft zal hij wel zichzelf worden. En: geloof dat een mens een geweten heeft. Geloof en vertrouwen Het is een structuur en vastheid een richting de bodem onder je bestaan iets heel dieps in jezelf.

Tjeu: 2. **Tegenstellingen** Waarom zijn er deugden? Omdat er ondeugden zijn. Niets bestaat zonder zijn tegendeel. Wij kunnen van geloof spreken omdat wij ongeloof kennen; wij weten wat hoop is omdat wij weet hebben van wanhoop. De spanning tussen tegengedelen levert dynamiek. Wie aan één kant van de tegenstellingen blijft hangen, loopt het gevaar saai te worden en maar half te leven. Ieder ervaart aan den lijve de tegenstellingen waarvan het leven zich bedient. Wij proberen voortdurend de balans er tussen te vinden. Tegenstellingen zijn heel belangrijk. Ze geven dynamiek aan het leven. Als altijd alles hetzelfde en eenduidig was, zouden we omkomen in verveling.

Waar botst je geloof mee je hoop je liefde?

Geloof en ongeloof, hoop en wanhoop liefde en angst en haat. Liefde en onverschilligheid als tegenstelling; onverschilligheid het ergste wat je kan overkomen. De deugd in het midden geeft het zoeken naar balans aan. Als je alleen geloof zoekt, word je fundamentalist, de tegenstelling is nodig.

Tjeu: 3. **Onderlinge stimulering.** De verschillende deugden hebben elk hun tegendeel. De ene deugd kan de andere corrigeren (liefde kan geloof corrigeren en andersom). De ene deugd kan de andere ook stimuleren. Samen sterk. Zie de brief van Jacobus: geloof zonder concrete uitdrukking daarvan in liefde is waardeloos.

Tjeu: 4. **Een deugdenprofiel** Elk mens heeft een bepaald deugdenprofiel. Dat geldt voor alle (groepen van) deugden, ook voor geloof hoop en liefde: Voor Paulus is de liefde de belangrijkste. Voor kardinaal Danneels de hoop, voor Luther het geloof. Ze vormen, zoals ruimte, tijd en transcendentie een profiel waarin accenten liggen en speciale verbindinglijnen. Bij elkaar vormen de deugden een palet. Evenwicht tussen de deugden onderling is even belangrijk als evenwicht binnen een van de deugden afzonderlijk. Wat is de leidraad in je leven? En dan is het tijd .....we sluiten af met het gedicht.